

GAZDÁSZ HAGYOMÁNYOK A SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEM MEZŐGAZDASÁGI KARÁN

Hódmezővásárhelyen 115 évvel ezelőtt hozták létre a mezőgazdász-szakképzést. A mezőgazdász-képzés átalakulását – alap-, közép-, majd felsőfokú, egyetemi – illetve a Szent György-napi Juhászverseny és szakmai hagyományörző programot, valamint az agrárszakképzés történetét dr. Bodnár Károly, a Szegedi Tudományegyetem Mezőgazdasági Karának dékánja mutatja be. Dr. Bicsérdy Gyula nyugalmazott főigazgató idézi föl az országosan közismert vásárhelyi sárgulási ünnepet.

AGRÁRSZAKKÉPZÉS

Dr. Bodnár Károly dékán, főiskolai tanár, a Szegedi Tudományegyetem Mezőgazdasági Karának intézményvezetője. 2006. december 6-án vette át a karnak a vásárhelyi agrárszakképzés történetét általa idézzük föl.

1896-ban, 115 évvel ezelőtt vette kezdetét Hódmezővásárhelyen a Magyar Királyi Földműves Iskola alapításával az agrárszakképzés. Ennek köszönhetően az alap-, majd középfokú mezőgazdasági ismeretek oktatásának központjává vált városunk.

1950-ben jött létre a mezőgazdasági technikum, majd az 1960-as évek közepére szerveződött meg a felsőfokú mezőgazdasági technikum. 1993-ban Gregus Máté nevét veszi föl a Mezőgazdasági Szakközépiskola.

1972-ben indult meg a főiskolai oktatás, az üzemmérnök-képzés. 1979-től az intézmény az Állatorvostudományi Egyetem Állategészségügyi Főiskolai Karaként működött, mely a nagyüzemi állattartás állategészségügyi és állattenyésztési ismereteinek továbbadását tűzte ki célul.

1987-től a kar a Debreceni Tudományegyetemhez csatlakozott, amely állattenyésztési és általános mezőgazdasági ismeretek irányban képezte hallgatóit. A rendszerváltást követően megnőtt a mezőgazdasági kisüzemek száma, amelyek többsége korszerűbb módon akart gazdálkodni. A kar hallgatói főként Csongrád, Békés és Bács-Kiskun megyéből való, földdel rendelkező családi gazdálkodók vagy a mezőgazdasághoz kötődő szolgáltatást végzők, illetve olyanok, akik később ezen a területen tervezik jövőbeli elhelyezkedésüket.

A dékán úr elmondta, hogy a 2000. óta a Szegedi Tudományegyetemhez tartozó Mezőgazdasági Kar a felsőoktatási intézmény legrégebbi múltra visszatekintő fakultása. 2000-ben kezdődött – a bolognai folyamat kidolgozását követően – az új szakok indítása, amely azt jelenti, hogy mezőgazdasági mérnök alapszak, illetve vadgazdamérnök alapszak és számos felsőfokú szakképzés indult.

Terveik között szerepel a mesterképzés vagy az osztatlan szak elfogadtatása, majd azok beindítása. Ezzel teljessé válna az a paletta, mely egy egyetemi kartól elvárható.

A kar számos hazai és külföldi intézménnyel áll kapcsolatban, közös oktatási és kutatási területen dolgoznak együtt. Ezekben jelentős segítséget nyújt az EU különböző irányú támogatása. Jelenleg az Erasmus programot tartja legfontosabbnak, melynek keretében az oktatók a külföldi egyetemeken hosszabb időt tölthetnek el, előadásokat tarthatnak, megismerkedhetnek más országok intézménystruktúrájával. A hallgatók részképzésekre kapcsolódhatnak be, így az ott szerzett jegyeket itthon elfogadják, emellett a világlátásuk változik, illetve nyelvet tanulhatnak.

A mezőgazdaság gazdaságban betöltött szerepe, jelentősége csökkent. Ugyanakkor azt is látni kell, hogy a vidék fellendítése mezőgazdaság nélkül egyszerűen elképzelhetetlen. Ez nem csak a földművelésről szól. Tájhasználatot, a vidéki embereknek a munkalehetőségét, szociális helyzetét is jelenti. Az intézmény mégis bizakodó. Azt hirdetik, hogy a kellőképpen átgondolt stratégia mentén esetleg végbemehetne a mezőgazdaság valamilyen mértékű fejlesztése, s az jelentős számban teremthetne munkahelyeket. Egy másik törekvés lehetne,

hogy a mezőgazdasági termelés megkövetelne azt, hogy ezt a tevékenységet is csak megfelelő szakmai bizonyítványokkal lehessen végezni, mint más szakmáknál. Ennek két jó oldala lehetne: a megszerzett ismeretek birtokában a gazdák valóban versenytársai lehetnének a nyugat-európai gazdálkodóknak, hiszen nemcsak támogatásbeli, hanem ismeretbeli különbség is van. Dékán úr szerint másik előnye pedig az, hogy a munka rangját is emelné, ha csak az a polgár gazdálkodhatna, akinek mezőgazdász végzettsége van. Ez emelné a szakma presztízsét, jót tenne a gazdaságnak. El kellene ismerni, hogy ennek a szakmának is ugyanannyi fortélyja, ismeretanyaga van, mint bármelyiknek. Meggyőződése, hogy kellő ismeretek birtokában a vállalkozói réteg egy részét is kevesebb kudarcélmény érné.

SÁRGULÁS

Dr. Bicsérdy Gyula 1980. február 1-jétől a hódmezővásárhelyi Állategészségügyi Főiskola tanára. 1981-től az Állategészségügyi Tanszék vezetője, kutatási igazgatóhelyettes. 1992-től a Tanulmányi és Továbbképzési Osztály vezetője és oktatási főigazgató-helyettes. 1998-tól 2003 júniusáig főigazgató, 2005. június 30-án vonult nyugdíjba.

A sárgulási hagyományörzést dr. Bicsérdy Gyula nyugalmazott főigazgató mutatja be.

„A sárgulás Hódmezővásárhely legjellegzetesebb gazdász-hagyománya, melyet kezdettől fogva a főiskola ápol. Elnevezése onnan ered, hogy amikor a gabona megéri, akkor megsárgul. A zöld gabonából szép sárga színű gabona lesz. A sárgulás akkor van, amikor az abszolútóriumot teljesítik a hallgatók, tehát minden vizsgán túl vannak, már csak az államvizsga van hátra. Akkor érnek be, a „zöldfülű gyerekekből” „érett emberré” válnak, azaz sárgulnak.

A sárgulási ünnepségnek a mai napig is megvan a saját szokásrendje, forgatókönyve.

A ballagást megelőző este lovas kocsival mennek a diákok az őket tanító tanárok lakására szerenádokat adni. Másnap reggel a harmadik évfolyam főlmege a második emeleti előadóterembe az évfolyamfelelős tanárral, s ott búcsúznak el egymástól.

Ezt követően néhány másodéves hallgató kitűzi a sárga szalagokat, és átadják a fokosokat is, amelyeken rajta van a képzés kezdésének és befejezésének éve. A diákok fokost adnak a tanároknak is.

Amikor mindenki megkapta a szalagot, lejönnek az első emeleti terembe, ott találkozhatnak a szülőikkel, barátokkal, akik virággal köszöntik őket. Mikor az intézmény minden

épületét ballagási énekek mellett végigjárják, elballagnak az udvaron emelt szép kopjafához. E kopjafa felső részén van egy réztábla: „Az elmenők az itt maradóknak” felirattal. Ekkor a ballagó diákok egy kis táblát helyeznek el a maguk választotta idézettel, melyet az itt maradóknak szánunk, s fölszögelik a kopjafára. Utána átvonulnak a PMK-ba vagy valamelyik moziba, s ott ünnepélyes keretek között a dékán, korábban a főigazgató, tart egy rövid ünnepi köszöntőt. Általában a dékán vagy a főigazgató-helyettes búcsúzik el az évfolyamtól. Ezután az évfolyam búcsúzik a tanári kartól, majd egy másodéves hallgató elbúcsúztatja az elmenő diákokat. Ekkor a harmadévesek ünnepélyes keretek között átadják az iskola zászlóját a másodéveseknek, majd a dékán jutalmakat, a legjobb eredményt elérőknek. A *Szózattal* zárják az ünnepséget, amely után mindenki kivonul. Ez a délelőtti programja.

Délután van a fogatos fölvonulás. Igen nagy munkával jár a szervezés, bár a fogatosok is készülnek, hiszen nagy megtiszteltetés, hogy a főiskola sárgulási fölvonulásán végighajthatnak a városban. Ilyenkor mindenki a legdíszesebb szerszámát rakja föl a lóra. Igyekeznek a kocsikat is szép tisztán előállítani. A gyülekező a tanüzemben van. A hallgatók ekkor már sárga pólót viselnek. A fölvonulók két részből tevődnek össze: lovasok és fogatosok. A hallgatók közül sokan lovagolnak, a többiek lovas sportegyesületekből jönnek, mert megtiszteltetés és öröm részt venni a fölvonuláson. A Kutasi úton vonulnak be a városba, végighajtanak az Andrássy úton, megkerülik a Kossuth teret, és a Bethlen Gábor Református Gimnázium alatt, a kórház mellett jönnek föl a Zrínyi utcára, majd a Kossuth térre. Az a kocsi, amelyik a főiskola zászlóját hozza, megáll a Kossuth téren. A szülőkön, nézelődőkön kívül ott vannak a város vezetői, valamint a főiskola és egyetem vezetősége. Itt a hallgatók elbúcsúznak a város vezetőitől, megköszönve, hogy tanulmányaik idejére a város befogadta őket. Gyulai Bálint, aki a legjobb lovas volt, vezette be, hogy a lovasok tisztelegnek a város vezetősége előtt: a férfi fél kézzel fogja a lovat, a kobakot leveszi és kitarítja, a nők szintén fél kézzel fogják a lovat, és szép feszesen, magabiztosan az arcuk előtt tartják a lovaglópalcát. Ez nagyon megható pillanat, mindenki őket nézi. Ezután a fogadás következik. A városvezetés részéről mindig fogadják a diákokat, a fogadóknak is kitzülik a sárga szalagot, és adnak nekik egy-egy faragott fokost, hölgynek egy csokor virágot. Viszonzásul a hallgatók az előljáróktól egy szép könyvet kapnak ajándékba, majd a fölvonulók visszamennek a főiskolához, ahol a fogatosok - ajándékként - hagyományosan vásárhelyi butellát, korsót, tányért kapnak. Előfordul néha egy-egy üveg bor is.

Este a hagyományos sárgulási bál következik, amely vidám hangulatban telik el. Sok szép emléket idéz föl a sárgulás. Igaz, hogy érettségi után jönnek a fiatalok a főis-

kolára, egyetemre, mégis itt komolyodnak meg, itt válnak felnőtté. Sokan mondják, hogy szigorú voltam egy kicsit. Volt egy fiú, akinek nem sikerült a vizsgája. Évet kellett ismételnie. Elérkezett a sárgulási bál, ahol odajött hozzám, hogy szeretne beszélni velem. Fölkészültem magamban, hogy most számon kéri a diák rajtam, hogy miért buktattam meg, ugyanis elég nehéz természetű hallgató volt. Annyit mondtam, jó, menjünk félre és beszéljünk. A diák azzal kezdte: „Tudja tanár úr, nagyon hálás vagyok magának azért, hogy megbuktatott. Ön döbbenett rá, hogy egy embert nemcsak erőszakkal lehet megállítani, hanem szép szóval is. Ön simán megbuktatott. Amikor megismételtem az évet, ugyanúgy kezelte, mint a többieket. Nem volt semmi hátrányom az évismétlésből. Ha Ön nem állít meg engem, lehet, hogy azóta már sokkal rosszabb helyen lennék.” Meglepett a diák komoly viselkedése, az őszinte vallomása, de nagyon jólesett. Tovább beszélgettünk. Azóta is sokszor elgondolodom, s arra a következtetésre jutok, nem biztos, hogy olyan jó ez a nagy szabadság, amelyet most adunk a diákoknak. Érdemes velük egy kicsit szigorúnak lenni, hiszen az ő javukat szolgáljuk.

A hagyományörzés nagyon fontos, hisz a hallgatók ezáltal kerülnek egymáshoz közelebb. Nagy a közösségformáló ereje. Minden évfolyamnak van egy évfolyamfelelős tanára. Én is voltam egyszer évfolyamfelelős tanár, s nagyon nehéz volt elválnom a hallgatóktól. A sirással küszködtem, alig tudtam elbúcsúztatni őket. Az évfolyamtalálkozók is én szólítom föl őket. Szinte napi kapcsolatban vagyunk, ma is tudom, kivel mi történt, mintha saját gyerekeim lennének. Nagyon jó volt velük lenni, s látni, milyen felelősségteljes szakemberekké váltak. Mégsem volt hiábavaló a sok küzdés.”

SZENT GYÖRGY-NAPI JUHÁSZVERSENY

Dr. Bodnár Károly dékán folytatja a hagyományörzés körét. „Van egy nagyon szép és régi hagyománya a mezőgazdasági karnak, melyet 2010-ben 26. alkalommal rendeztek meg, ez pedig a Szent György-napi Juhászverseny. A juhászverseny miért épp Szent György-napi? A gazdaemberek tudják, hogy a juhtenyésztésben két jelentős dátum van. Az egyik: a Szent György-nap, amikor felfogadják a juhászokat, majd megkezdik az állatok legelőre való kihajtását. A másik jeles dátum: Szent Mihály napja, amikor a legelőről való behajtás és a juhászok számadása, az állatállománnyal történő elszámolása történik. A juhászat ünnepelésére annak idején a szervezők a Szent György-napot választották. Ez április utolsó hetére esik, így az ünnepelés április utolsó vasárnapján van.

A rendezvényről és hagyományteremtésről Savanya Vince az AGNUSCOOP nyugalmazott ügyvezető igazgatója így mesélt a 25. jubileumi juhászversenyen:

>>Valamikor, az 1970-es évek elején volt a Magyar Televízióban egy vetélkedő, ahol az egyik feladat az volt, hogy egy karámból 15 darab juhot át kellett terelni egy ugyanolyan másik karámba. Sajnos a versenyzőknek ezt a feladatot nem sikerült megoldaniuk, pedig mindent elkö-

Juhász - korabeli fotó
(Forrás: Spissák Lajos)

vettek, mégis szerteszt szaladtak a juhok. Nem sikerült, mert nem volt köztük (vagy legalábbis a közelben) juhász szakember. Pedig mi, akik a képernyő előtt néztük a műsort, igen vehemensen sügtünk. Sügtük, hogy „fogjál meg egyet, húzd magad után, és a többi majd megy utána”. Nos, ez a sikertelen, látszólag nagyon egyszerű feladat adta az ötletet, hogy rendezni kellene egy versenyt a juhászok között, s majd azok megmutatják, hogyan kell ezt megoldani. A műsor után baráti és szakmai körökben kellő fogadtatásra talált az ötletem. Sajnos azonban hosszú idő telt el, míg a körülmények úgy adódtak, hogy komolyabban szóba jöhetett az ötlet megvalósítása. Csongrád megye juhtenyésztő gazdaságai 1978. július 1-jén, a Szentesi Termál Kertészeti és Mezőgazdasági Termelőszövetkezet gesztorságával megalakították a *Szentesi Juhtenyésztő Hízlaló és Értékesítő Gazdasági Társaságot*. A társaság vezetésére engem kértek fel. A társaság alapszabálya rögzítette a rövid és hosszú távú feladatokat. Ez utóbbiak között szerepelt a juhászverseny majdani megrendezése. Először tehát ki kellett dolgozni a Juhászverseny alapszabályát. A versenyfeladatok összeállításánál a fő hangsúlyt az elméleti tesztfeladatok kapták, bizonyítva a verseny továbbképzés-jellegét. A gyakorlati feladatok felőlelték a juhismeret, a takarmányozás, az állategészségügy témaköreit. De megjelentek az elengedhetetlen show-elemek is, mint a juhászhagyományok gyűjtése, terelés, kutyaidomítás. Hosszú, gyötrelmes munka után elkészült az első forгатókönyv, és 1985. április 24-én, a „kihajtás napján” megrendeztük az I. Juhászversenyt Cserebökényben. Ekkor csak a gazdasági társaság taggazdaságai között hirdettük meg a versenyt, mégis 32 fő jelentkezett. Jól sikerült. Örültek a szervezők, örültek a versenyzők, és várták a folytatást.

A következő évben már országos hívrést kapott a rendezvényünk, és a dátumhoz

igazodva felvette a „Szent György-napi Juhászverseny” nevet.

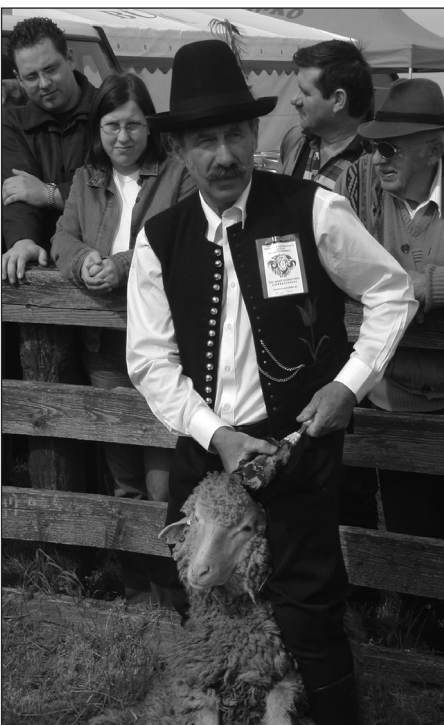
Ezután minden évben bővült, szépült, fejlődött a rendezvény, s a látogatottsága is hihetetlenül emelkedett. A felnőtt versenyzők mellett megjelentek az ifjúsági (közép- és felsőoktatásban tanuló) versenyzők. Sőt, 1993-ban első ízben Erdélyből is érkeztek felnőtt versenyzők.

Vízválasztó volt a gt. és a juhászverseny életében az 1989. év. A verseny végén a megszokott „jövőre ugyanekkor, ugyanitt találkozunk” búcsúzó köszönés már egy kicsit hamisan csengett, hisz már akkor várható volt, hogy a helyszín változni fog. A gesztor felszámolta országos hírű törzstenyésztését és árutermelő juhászatát, tehát elvesztette erkölcsi alapját a gesztorságra, de a gazdasági társaságokról szóló 1988. évi törvény is előírta a Gt. 1989. december 31-ig történő átalakítását. Hosszú, de eredményes tárgyalás után a taggazdaságok vezetői a Gt. helyett az egyesületi forma mellett döntöttek, és elnöknek Prof. Dr. Mucsi Imrét, az akkori DATE Állattenyésztési Főiskolai Kar főigazgatóját választották. Olyan vezető került tehát az AGNUSCOOP Juhtenyésztő Egyesület elnöki székébe, aki 1978. óta tagja volt a Gt. igazgatótanácsának, és lelkes támogatója a juhászversenyeknek.

Elmondható tehát, hogy ha akkor - és azóta is - a főiskola - és annak mindenkori vezetője - nem vállalja fel a versenyrendezés gondját-baját, akkor ma nem ünnepelehetnénk a jubileumi XXV. Szent György-napi Juhászverseny, amely most már valóban hagyományteremtő rendezvény.

1994. óta a rendező szervek között köszönhetjük a Magyar Juhtenyésztők és a Juhtenyésztő Egyesületek Szövetségét is.

Ma már - elegendő érdeklődő hiányában - a felnőtt kategóriában nem rendezünk versenyt, de változatlanul itt vannak a fiatalok, és a versenyszellem is megmaradt. Reméljük,

Versenben

hogy ez így lesz továbbra is, mert kell egy nap, amikor megpihenünk, amikor emlékezünk a régi hagyományokra, az egész éves kinkeserves munkára, mely a juhászembernek adatott.<<

A juhászversenyen mindig megjelent a népművészet, a folklór, a tánc, az ének, természetesen ezeket a kategóriákat is értékelték, s a legjobb juhászt és diákokat jutalmazták, azokat, akik kiemelkedően teljesítettek — folytatta dr. Bodnár Károly. Kiténtették azon gazdákat is, akik kiemelkedőt alkottak a korábbi években a juhtenyésztés terén vagy a szakoktatásban, szakigazgatásban.

A juhászversenyen mindig részt vett a hazai juhászat színe-java, sőt a 90-es évek végére nemzetközivé vált a rendezvény. A másik, ami miatt megmozdultak az emberek, az nemcsak a juhászat iránti tisztelet, hanem a kellemes családi program. Ilyenkor nagy kavalkád volt, amikor a juhászok színes viseleteikben, pásztorokutyákkal, pásztorbotokkal bemutatót tartottak a látvány kedvéért. Mint egy búcsúban, a vurstliban megjelentek a kifőzdek, mutatványosok, kismesterségek képviselői, így mindenkinek nyújtott valami kedveset. Ha valakit itt ért a dél, nemigen csalódott a jó birkapörköltben, házias kosztban. E rendezvényhez mindig társult birkapörköltfőző-verseny. Juhászok, nem juhászok jelentkeztek versenyfőzésre, ahol díjat lehetett nyerni. Az itt főzött paprikás mindig gazdára talált.

Ezek az események összehozták azokat az embereket, akik szeretik a juhokat tartani, főzni és enni is. A polgári gasztronómiában nálunk kevésbé terjedt el a birkahús, mint ahogy lehetne. A paraszti hagyományban mégcsak valamennyire megtaláljuk. A keresztény kultúrában jelentős a húsvéti bárány fogyasztása, bár nálunk ez alig van jelen. A juhászok országokban ma is nagy hagyománya van a húsvéti, Mária-napi, karácsonyi juhfogyasztásnak.

Az utóbbi három évben a juhászversenyt átköltöttük a kar tanüzemébe, amely be van ágyazva a HÓDMEZŐGAZDA ZRt. kiállítási területe mellett, az úgynevezett Takács Ferenc Képző Központba, ahol ugyan kisebb terület áll rendelkezésre, de a látogatók kiszolgálása itt komfortosabb. A látogatói igény is változott. Így a juhászversenyt juhásztalálkozóvá alakítottuk át. A szakemberek is egy hétféle családi eseménynek tekintik. Az utolsó három rendezvényen szakmai napot tartottunk, ahol a szakemberek az érdeklődőknek tájékoztatást adtak az ágazat aktuális gondjairól, megoldásokról. Legutóbb például az új elektronikus jelölést, adatszolgáltató rendszert mutattuk be, mely információt nyújt a juhról. E módszer alkalmazása a juhászok számára kötelező. Ez a fórum olyan, ahol kötetlen körülmények között szakmai kérdésekről lehet információt szerezni a szakemberektől. Így az Állattenyésztési Napok rendezvényét is megnézhetik a résztvevők, mely nagy látványosság. A birkapörköltfőző-verseny most sem maradhat el, mert erre van igény, mint a juh- és kecskesajtkészítésre, pásztorbotok faragására, csengettyűkészítésre... A szűkebb helyen olyan rendezvényt szeretnének biztosítani, amely értékeket közvetít a látogatók számára. Bízunk abban, hogy ezt a hagyományt sikerül hosszú ideig megőrizni, s ebben sokat köszönhetnek a Magyar Juhtenyésztők Szövetségének, melynek tagjai jelentős szervezőmunkát és anyagi áldozatot vállalnak.”

Tapasztalatszerzés

JUHÁSZTALÁLKOZÓ

A tervek szerint 2011. május 8-án kerül megrendezésre a Juhásztalálkozó, ami ismét juhászverseny lesz szakközépiskolások számára, melynek elődje a Szent György-napi Juhászverseny. A szervezésbe a Szegedi Tudományegyetem Mezőgazdasági Karán és a Magyar Juh és Kecskenyésztők Szövetségén kívül bekapcsolódott a Gazdasági Egyesület.

Barna Miklós a *MJKSz Dél-Alföldi Régió* vezetője és a Gazdasági Egyesület elnöke Benkő Zsolt elmondta, hogy a szakmai találkozó programjába tervezik Dani János elismert juhtenyésztő termékkóstolóval egybekötött bemutatóját, ahol a kész termékig vezető utat is megfigyelhetik a látogatók.

Az idén húsz éves Gazdasági Egyesület keretén belül a korábban létrehozott agrártörténeti szakosztályhoz kapcsolódóan Perényi János ügyvezető koordinálásával alakult meg a *Pásztorélet-kutatók köre* — melynek célja a pásztorélettel kapcsolatos tárgyi emlékek összegyűjtése és bemutatása — szintén helyet kapna a találkozón.

Korábbi kiállításait is nagy érdeklődés kísérte Debrecenben, Makón, Ópusztaszeren a Nemzeti Történeti Emlékparkban, Csanádpalotán, Hódmezővásárhelyen, Mezőberényben, Kondoroson és Nagybecskerekben egyaránt.

A találkozón szerzett új ismereteket, ötleteket mindenki hasznosíthatja a saját tevékenysége során, mely megkönnyítheti, szebbé, s talán jövedelmezőbbé teheti e nem mindennapi ágazat fennmaradását, a látogatók pedig kellemesen kikapcsolódhatnak.

*Összeállította: Benák Katalin
(Fotó: Szegedi Tudományegyetem Mezőgazdasági Karának archívuma)*